

Advokato pareigos neatskleisti profesinės paslapties reglamentavimas Latvijoje

Tatjana I. Jurkeviča

<https://orcid.org/0000-0002-6242-8411>
Baltijos tarptautinės akademijos docentė
teisės mokslų daktarė
216 k., Valērijas Seiles g. 4/1, LV-1003, Ryga, Latvija
E-mail advokatu.birojs@inbox.lv

Jevgenij Machovenko

<https://orcid.org/0000-0003-2930-3526>
Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Viešosios teisės katedros profesorius
socialinių mokslų daktaras (HP)
Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius, Lietuva
Tel.: (+370 5) 236 61 75
El. paštas jevgenij.machovenko@tf.vu.lt

Anatolij A. Lytvynenko

<https://orcid.org/0000-0002-0036-0677>
Baltijos tarptautinės akademijos tyrėjas ir lektorius
teisės mokslų daktaras (PhD)
216 k., Valērijas Seiles g. 4/1, LV-1003, Ryga, Latvija
E-mail anat.lytvynenko@gmail.com

Regulation of a Lawyer's Duty not to Disclose Professional Secrecy in Latvia

Tatjana I. Jurkeviča

(Baltic International Academy (Latvia))

Anatolij A. Lytvynenko

(Baltic International Academy (Latvia))

Jevgenij Machovenko

(Vilnius University (Lithuania))

The article analyzes the regulation of the sworn advocate's duty not to disclose professional secrecy in Latvia while considering several aspects, and primarily focusing on the circumstances in which the advocate is obliged to disclose the information received. In the opinion of the authors, the principle of confidentiality should not outweigh the public interest, but only when the issue is related to the prevention or disclosure of a criminal offence and is not directly related to the defence of the advocate's specific client. In the context of the problem under consideration, there is neither a basis nor a fair way to divide criminal offences according to the degrees of gravity established by the Criminal Law of the Republic of Latvia, as such regulation would not comply with the principle of the rule of law; the discussed obligation of the advocate to disclose the information received should apply to every criminal offence. In other words, the obligation of the advocate to report crimes should be extended beyond the limits of Article 315 of the Criminal Law of the Republic of Latvia, which provides for liability for failure to report a serious or especially serious crime. Since the activities of a lawyer are also aimed at establishing justice and strengthening the rule of law, a lawyer must also report on the preparation of less serious crimes and even criminal misdemeanors.

Keywords: lawyer, professional ethics, professional secrecy, principle of confidentiality, disciplinary liability of a lawyer.

Received: 30/11/2025. Accepted: 12/12/2025

Copyright © 2025 Tatjana I. Jurkeviča, Anatolij A. Lytvynenko, Jevgenij Machovenko. Published by Vilnius University Press

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Advokato pareigos neatskleisti profesinās paslapties reglamentavimas Latvijoje

Tatjana I. Jurkeviča

(Baltijos tarptautinā akadēmija (Latvija))

Anatoliy A. Lytvynenko

(Baltijos tarptautinā akadēmija (Latvija))

Jevgenij Machovenko

(Vilniaus universitetas (Lietuva))

Straipsnyje keliais aspektais analizuojamas prisiekusiojo advokato pareigos neatskleisti profesinās paslapties reglamentavimas Latvijoje, koncentruojant dėmesį į aplinkybes, kuriomis advokatas privalo atskleisti gautą informaciją. Autorių nuomone, konfidencialumo principas neturi būti svaresnis už viešąjį interesą, bet tik tada, kai klausimas susijęs su nusikalstamos veikos prevencija ar atskleidimu ir nėra tiesiogiai susijęs su advokato konkretaus kliento gynyba. Nagrinėjamos problemos kontekste nėra nei pagrindo, nei teisingo būdo skirstyti nusikalstamas veikas pagal sunkumo laipsnius, nustatytus Latvijos Respublikos baudžiamojo įstatymo, nes toks reglamentavimas neatitiktų teisinės valstybės principo; aptariamą advokato pareigą atskleisti gautą informaciją turėtų galioti kiekvienai nusikalstamai veikai. Kitaip tariant, advokato pareiga pranešti apie nusikaltimus turėtų būti išplėsta už Latvijos Respublikos baudžiamojo įstatymo 315 straipsnio, kuriame numatyta atsakomybė už nepranešimą apie sunkų ar ypač sunkų nusikaltimą, ribų. Kadangi advokato veikla taip pat skirta teisingumui įtvirtinti ir teisei valstybei stiprinti, advokatas privalo pranešti ir apie rengiamus mažiau sunkius nusikaltimus ir net baudžiamuosius nusižengimus.

Pagrindiniai žodžiai: advokatas, profesinė etika, profesinė paslaptis, konfidencialumo principas, advokato drausminė atsakomybė

1. Advokato ir kliento santykiai

Pagrindinis advokato vaidmuo – teikti teisinę pagalbą – yra speciali veiklos rūšis, užtikrinama pavedant prisiekusiajam advokatui plačias ir konkrečias pareigas.

Advokatas, kaip ir teisėjas, nustato faktines aplinkybes ir identifikuoja, aiškina bei taiko teises nuostatas, kurios gali būti taikomos konkrečiai situacijai. Advokatas sąžiningai atskleidžia savo klientui galimus kliento situacijos raidos ir sprendimo scenarijus – tiek palankius, tiek nepalankius¹. Šis advokato elgesio aspektas atspindi advokato profesinio nepriklausomumo principą, būtent – laisvę nuo išorinės (pvz., kliento ar visuomenės spaudimo) ir vidinės (pvz., subjektyvaus situacijos suvokimo) įtakos². Advokatas privalo drąsiai, sąžiningai ir atkakliai ginti savo kliento interesus ir sąžiningai neteikti melagingos informacijos ar patarimų³. Sąžiningumas reiškia būti patikimam – šie du dalykai dažniausiai eina koja kojon. Sąžiningumas reiškia būti sąžiningam atliekant darbo pareigas, dirbant su klientais ir būti tiksliai, teisingam bei atviram santykiuose su kolegomis⁴.

Latvijoje pagrindinius advokato ir kliento santykių užmezgimo principus reglamentuoja Prisiekusiųjų advokatų etikos kodekso 2 skirsnis⁵. Remdamiesi šiuo principu, teisinės etikos tyrėjai sukūrė šias tris pagrindines taisykles advokatams:

¹ VORONCOVS, Andrejs (2006). Kad veidojas advokata un klienta attiecības. *Jurista Vārds*, nr. 28(431) [interaktyvus]. <http://www.juristavards.lv/doc/139962-kad-veidojas-advokata-un-klienta-attiecibas/>

² RAKOVA, Jeļena (2011). Advokātu ētika: honorārs un personiskā reklāma. *Jurista vārds*, nr. 8(655).

³ GUĻĀNS, Andris (2006). *Tiesnešu un advokātu profesionālā ētika, uzvedība un atbildība*. Pamatzinojums konferencē 2006. gada 8. jūnijā [interaktyvus]. https://www.google.lv/search?q=eiropat.gov.lv+advokatu+kodekss+par+tiesniesiem&ie=utf-8&oe=utf-8&gws_rd=cr&ei=iRhVYPDNKaQyWpGl4HoDw#q=Tiesne%C5%A1u+un+advok%C4%81tu+profesion%C4%81%C4%81+%C4%93tika%2C+uzved%C4%ABba+un+atbild%C4%ABba+

⁴ KRASTIŅA, Ilze (2005). Par dažiem advokātu ētikas aspektiem. *Jurista Vārds*, 2005.gada 6. decembris, nr. 46(401) [interaktyvus]. <http://www.juristavards.lv/doc/122846-par-daziem-advokatu-etikas-aspektiem/>

⁵ Latvijas Zvērinātu advokātu ētikas kodekss. Pieņemts Latvijas Zvērinātu advokātu kopsapulcē 1993.gada 21.maijā; ar grozījumiem, kas izdarīti ar kopsapulces 30.04.2010. lēmumu; izteikts jaunā redakcijā, kas apstiprināts ar 2019. gada 12. aprīļa kopsapulces lēmumu [interaktyvus]. <https://advokatura.lv/lv/dokumenti-par-advokaturas-jautajumiem/radit/23/>

1. Niekada neprašykite kliento papasakoti, kas iš tikrųjų įvyko, o priimkite jo versiją kaip absoliučiai teisingą, kitaip teks grumtis tarp profesinės ir pilietinės sąžinės;
2. Niekada nerodykite klientui abejonių, o verčiau parodykite, kad padarysite viską, kas įmanoma, pasitelkdami visas teises priemones, kad pasiektumėte palankų jo bylos rezultatą;
3. Niekada nesuteikite klientui galimybės daryti išvados, kad norimo rezultato galima pasiekti neleistinomis priemonėmis. Nė vienas klientas negimė taip, kad galėtų pateisinti neteisėtą elgesį⁶.

Bet kuriuo atveju advokato pareiga – savo elgesiu aiškiai parodyti, kad jis nori tik ginti teisėtus kliento interesus ir bandyti atkalbėti klientą nuo neteisėtų veiksmų. Taigi, iš anksto įspėjęs klientą, kad jis praneš teisėsaugos institucijoms, advokatas gali jį atkalbėti nuo nusikalstamos veikos padarymo⁷.

Visais atvejais pirmasis teisininko imperatyvas yra „*Primum non nocere*“ – nedarykite žalos klientams, kurie jumis pasitikėjo. Klientų pasitikėjimu negalima piktnaudžiauti; jis labai trapus, ir jokia pinigų suma jo neatkurs⁸.

Norėdamas užsitarnauti kliento pasitikėjimą, advokatas privalo būti nepriklausomas, vengti interesų konfliktų, išlaikyti kliento jam patikėtos informacijos konfidencialumą ir neatskleisti jos. Kai kurie opiausi profesinės etikos klausimai kyla dėl fiduciarinės atsakomybės klientui principo ir principų, reglamentuojančių platesnes advokato pareigas, – pagarbos ir sąžiningumo, pagarbos kolegoms specialistams ir ypač pagarbos teisei valstybei bei teisingumo vykdymo principų – sąveikos. Susidūręs su tokiais klausimais, advokatas privalo aiškiai pasakyti klientui, kad jis negali pažeisti savo pareigų teismui ir teismų sistemai, kad pradėtų nesąžiningą bylą kliento interesais⁹.

Atsižvelgiant į prisiekusiojo advokato užduotį – padėti visiems teisiniais klausimais – galima teigti, kad teisininko darbas neįmanomas be kliento. Todėl savaime suprantama, kad nemaža prisiekusiojo advokato profesinės etikos dalis yra susijusi su advokato ir kliento santykiais. Latvijos prisiekusiųjų advokatų etikos kodekse dauguma nuostatų reglamentuoja įvairius šių santykių aspektus. Abipusis pasitikėjimas advokato ir kliento santykiuose ir tam būtinos asmeninės savybės išskiriamos kaip vienas iš pagrindinių principų, būtent, kad advokato asmeninis orumas, sąžiningumas ir teisingumas yra tradicinės teisinės profesijos prielaidos, kurios yra būtina sąlyga pasitikėjimu grįstiems santykiams (1.2 straipsnis). Be to, atsižvelgiant į pagrindinę advokato užduotį – teikti teisinę pagalbą, Kodekse teigiama, kad advokatas niekada neturi pamiršti, jog svarbiausia yra ne atlygis už darbą, o kliento interesai ir teisingo teismo poreikis (6.1 straipsnis)¹⁰.

Pasitikėjimas ir asmeninis sąžiningumas formuoja advokato gebėjimą priimti tam tikrą atsakomybę ir vesti bylą, gebėjimą nebūti įkyriam, neaukštinti savęs ir kurti pasitikėjimu bei partneryste grįstus santykius su kolegomis kliento labui¹¹.

⁶ KRASTIŅA, Ilze (2005). Par dažiem advokātu ētikas aspektiem. *Jurista Vārds*, 2005.gada 6. decembris, nr. 46 (401) [interaktyvus]. <http://www.juristavards.lv/doc/122846-par-daziem-advokatu-etikas-aspektiem/>

⁷ NESTEROVA, Irēna (2009). Advokāta profesionālais noslēpums un pienākums ziņot par likumpārkāpumu. *Jurista Vārds*, nr. 1(544) [interaktyvus]. <http://www.juristavards.lv/doc/185566-advokata-profesionalais-noslepums-un-pienakums-zinot-par-likumparkapumu/>

⁸ KRASTIŅA, Ilze (2010). Ētiska neatkarība- mūsu zelts. Biedrība „Latvietis“, p. 3.

⁹ Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų taryba. *Europos pagrindinių advokato profesijos principų chartija ir Europos advokatų profesinės etikos kodeksas*. 2019 metų leidimas [interaktyvus]. https://www.advokatura.lt/uploads/Documents/document_245/LT_DEON_01.pdf

¹⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2016.gada 25.oktobra spriedums lieta Nr. A420341114, SKA-1168/2016 [interaktyvus]. <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/5611>

¹¹ *Advokātu ētikas problēmas* (2003). Latvijas zvērīnātu advokātu padome. Rīga: Tiesu namu aģentūra, p. 25.

Iš nagrinėtų aspektų galima daryti išvadą, kad kliento pasitikėjimas advokatu yra šios profesijos kertinis akmuo, o siekiant užtikrinti teisingo teismo koncepciją, advokatui reikia tokių profesinių garantijų, kad klientas galėtų patikėti advokatui visą įmanomą informaciją. Tačiau šiuo atžvilgiu ypač pabrėžtina, kad pasitikėjimas negali egzistuoti be konfidencialumo užtikrinimo¹².

Advokatas visada privalo būti sąžiningas bendraudamas su savo klientu, o tai reiškia būti sąžiningam ne tik su klientu, bet ir su savimi. Advokato pareigos grindžiamos kliento gebėjimu suteikti advokatui informaciją, kurios jis neatskleistų kitiems – intymią asmeninę informaciją ar vertingas komercines paslaptis – ir šis keitimasis informacija tarp advokato ir kliento turi būti konfidencialus¹³.

2. Konfidencialumo principas

Advokato profesinė paslaptis yra neatsiejama konfidencialumo principo, kuris yra viena iš pagrindinių advokato profesinės veiklos vertybių, dalis. Todėl būtina patikslinti termino „konfidencialumas“ reikšmę, nes būtent konfidencialumo principas nustato advokato pareigą saugoti ir neatskleisti profesinės paslapties.

Nagrinėjant žodžio „konfidencialu“ etimologiją, pastebima, kad jo kilmė susijusi su lotynišku žodžiu „*confidentialia*“, kuris verčiamas kaip „pasitikėjimas“ arba „patikimumas“¹⁴. Nagrinėjant šiuolaikinių lingvistinių ir teisinių terminų žodynų apibrėžimus, galima daryti išvadą, kad „konfidencialu“ reiškia tai, kas pareigūnui žinoma atliekant savo pareigas ir kas negali būti atskleista; „konfidencialu“ reiškia tai, kas nėra atskleista, yra paslaptis¹⁵; arba „konfidencialumas“ reiškia slaptumą ir paslapčių neatskleidimą¹⁶. Šio tyrimo temai labiausiai tinka toks paaiškinimas: „konfidencialumas“ reiškia tai, kas patikėta kam nors su garantija, kad jo neatskleisti veiksmai arba jų konfidencialumo priežastys išliks paslapyje¹⁷.

Remiantis pirmiau pateiktais apibrėžimais, galima daryti išvadą, kad konfidencialumas yra kelių aspektų elementas. Tai apima tiek vidinį aspektą – asmuo gauna konfidencialią informaciją, susijusią su savo pareigų vykdymu; tiek išorinį aspektą – gauta informacija negali būti atskleista trečiosioms šalims. Konfidencialumas taip pat turi tam tikrą pasitikėjimo ir jautrumo aspektą, nes konfidenciali informacija yra tai, ką asmuo patiki kitam asmeniui, būdamas įsitikinęs, kad kitas asmuo jos neatskleis, nes atskleidimas galėtų pakenkti kažkam jautriam.

Plačiau vertinant konfidencialumo principą, pirmiausia reikėtų pažymėti, kad konfidencialumo užtikrinimas ir palaikymas yra ne tik advokato pareiga – tai pagrindinė žmogaus (kliento) teisė¹⁸. Tai patvirtina faktas, kad konfidencialumo principas advokatų veikloje yra nustatytas ne tik Europos šalių, įskaitant Latviją, advokatų profesinę veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose, bet ir yra įtvirtintas tarptautiniuose teisės dokumentuose, priimtuose žmogaus teisių klausimais.

Svarbiausi tarptautiniai teisiniai dokumentai, užtikrinantys konfidencialumo principą, yra Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija¹⁹ ir Jungtinių Tautų tarptautinis pilietinių ir

¹² Europos advokatūrų ir teisininkų draugijų taryba. *Europos pagrindinių advokato profesijos principų chartija ir Europos advokatų profesinės etikos kodeksas*. 2019 metų leidimas [interaktyvus]. https://www.advokatura.lt/uploads/Documents/document_245/LT_DEON_01.pdf

¹³ Ten pat.

¹⁴ *Svešvārdu vārdnīca* (1978). Rīgā: izdevniecība Liesma, p. 384.

¹⁵ *Latviešu valodas vārdnīca* (2006). Autoru kolektīvs. Rīgā: Izdevniecība Avots, p. 528.

¹⁶ *Svešvārdu vārdnīca* (1999). Dr.philol. J. Baldunčika redakcijā. Rīga: Apgāds Jumava, p. 381.

¹⁷ *The Law Dictionary*. Your Free Online Legal Dictionary. Featuring Black's Law Dictionary, 2nd Ed. (1910) [interaktyvus]. <http://thelawdictionary.org/confidential/>

¹⁸ *Europos pagrindinių advokato profesijos principų chartijos komentarai*. (b) principas [interaktyvus]. https://www.advokatura.lt/uploads/Documents/document_245/LT_DEON_01.pdf

¹⁹ Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (1950) [interaktyvus]. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_LIT

politinių teisių paktas²⁰. Panašiai konfidencialumo principas yra Europos Sąjungos teisės dalis, kurios privalo laikytis Europos Tarybos ar Europos Sąjungos narės²¹. Europos advokatų profesinės etikos kodekso 2.3. straipsnyje konkrečiai pabrėžiama, kad profesinė paslaptis yra pagrindinė teisininkų teisė ir kartu pagrindinė pareiga, kuri nėra ir negali būti ribojama laike.

Latvijos advokatų taryba konfidencialumą advokato profesinėje veikloje apibrėžia kaip apimančią šiuos aspektus:

1. Advokato pareiga neatskleisti informacijos, sužinotos teikiant teisinę pagalbą (advokato ir kliento bendravimo paslaptis);
2. Advokato pareiga neatskleisti teisinės pagalbos teikimo fakto, jei klientas to prašo (arba nenori);
3. Pareiga išlaikyti konfidencialumą neturi senaties termino, t. y. ji nesibaigia nutraukus teisinės pagalbos teikimą klientui;
4. Advokato pareiga saugoti informaciją, gautą iš kliento teikiant teisinę pagalbą. Šią pareigą taip pat turi advokato padėjėjai ir kiti jam talkinantys darbuotojai;
5. Advokato pareiga saugoti informaciją apie klientą, gautą iš trečiųjų šalių teikiant teisinę pagalbą²².

Advokato pareiga išlaikyti konfidencialumą prasideda nuo pirmojo kontakto su klientu, ir net pats kliento vizitas gali būti laikomas advokato profesine paslaptimi, jei pageidaujama. Advokato profesinės paslapties principas galioja ir kliento šeimos narių atžvilgiu, o tai reiškia, kad informacija apie klientą negali būti atskleista jiems ir kitiems giminaičiams²³.

Pažymėtina, kad advokato viešasis statusas yra gana sudėtingas, nes advokatas, atstovaudamas ar gindamas kliento interesus, tuo pačiu metu veikia ir viešuoju interesu, nes pagal Latvijos Respublikos advokatūros įstatymo 2 straipsnį teisinė profesija yra neatsiejama teisinės valstybės teisingumo sistemos dalis²⁴. Taigi, prisiekusysis advokatas privalo veikti pagal įstatymus, todėl kai kuriais atvejais gali susidaryti gana sudėtinga situacija, kai advokatas turi nuspręsti, ar yra pareiga atskleisti teikiant teisinę pagalbą gautą informaciją apie klientą. Teisės literatūroje dėl šios konfidencialumo principo išimties pateikiama įvairių nuomonių. Nors šią išimtį pripažįsta visi tyrėjai, dėl jos apimties nėra sutarimo. Viena nuomonė yra ta, kad tokia išimtis galima tik šiais dviem atvejais:

- jei advokato veiklą vertina advokatūros drausmės organas (drausmės komisija, etikos komitetas, taryba ir kt.), ir toks informacijos pateikimas prisideda prie teisingo sprendimo dėl advokato veiklos;
- jei advokatas yra įsitikinęs, kad rengiamasi nusikaltimui, informacijos atskleidimas yra pateisinamas kaip vienintelis būdas užkirsti kelią asmeniui padaryti nusikalstamą veiką²⁵.

Šis konfidencialumo išimčių ir pareigos neatskleisti advokato ir kliento bendravimo paslapties supratimas taip pat įtvirtintas Latvijos teisės aktuose, reglamentuojančiuose prisiekusiųjų advokatų profesinę veiklą. Tačiau Latvijoje yra ir specialus teisinis reguliavimas, būtent, Baudžiamasis kodeksas

²⁰ Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas (1966). *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 77-3288

²¹ Latvijas Zvērinātu advokātu padome. *Advokāta loma un pienākumi pārejas laika sabiedrībā*: Eiropas Padomes, Eiropas Savienības advokātu asociāciju rīkotās sanāksmes Budapeštā 1997. gada 9.-11. decembrī materiāli. Rīga, 1998, p. 6l.

²² *Advokātu ētikas problēmas* (2003). Latvijas zvērinātu advokātu padome. Rīga: Tiesu namu aģentūra, p. 23.

²³ Ten pat.

²⁴ Latvijas Republikas advokātūras likums. Latvijas Republikas likums. Pieņemts: 27.04.1993. Stājas spēkā: 21.05.1993. *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs*, 28, 19.08.1993.; *Diena*, 99, 21.05.1993 [interaktyvus]. <https://likumi.lv/ta/id/59283-latvijas-republikas-advokaturas-likums>

²⁵ BARSHCHEVSKIY, Mikhail Yur'yevich. (1999). *Advokatskaya etika*. Moskva: Izdatel'skiy dom „FEDOROV“, p. 52.

(315 straipsnis)²⁶ ir Pinigų plovimo, terorizmo finansavimo ir masinio naikinimo ginklų platinimo prevencijos įstatymas²⁷ numato konfidencialios informacijos atskleidimą šiais atvejais:

1. Jei advokatas turi patikimos informacijos (nėra pagrįsto pagrindo abejoti) apie nusikalstamos veikos padarymą arba turi pagrįstų įtarimų, kad ruošiamasi padaryti sunkų ar labai sunkų nusikaltimą. Norėdamas įvertinti, ar klientas iš tikrųjų padarys numatytą nusikalstamą veiką, advokatas turi turėti ne tik teisinių žinių, bet ir gerai suprasti žmones. Vien įtarimo nepakanka – įvertinus visą advokato turimą informaciją, būtina įsitikinti, kad klientas iš tikrųjų ruošiasi padaryti nusikalstamą veiką.
2. Jei advokatas žino apie pinigų plovimą. Direktyvoje 2005/60/EB yra nustatyti griežti reikalavimai dėl advokato pareigos bendradarbiauti su teisėsaugos institucijomis. Šie reikalavimai į Latvijos teisės aktus įtraukti Pinigų plovimo, terorizmo finansavimo ir masinio naikinimo ginklų platinimo prevencijos įstatymu, kuris įsigaliojo 2008 m. rugpjūčio 13 dieną. Reikalavimuose numatyta, kad nepriklausomų teisinių profesijų atstovai, įskaitant advokatus, vykdydami tam tikrą teisinę veiklą, privalo informuoti kompetentingas institucijas apie visus faktus, kurie gali rodyti pinigų plovimą²⁸.

Kita teisės literatūroje plėtojama vizija gerokai išplečia paminėtas išimtis ir papildomai numato, kad advokatas gali atskleisti informaciją ir tais atvejais, kai:

- klientas sutinka ir advokatas nepažeidžia kliento teisių bei įstatymų saugomų interesų;
- priverstas gintis teisme nuo kliento pateiktų reikalavimų, tiesiogiai kylančių iš advokato ir kliento santykių;
- kai reikia pagrįsti gynybą baudžiamojoje byloje ar civilinį ieškinį advokatui, kylantį iš advokato, kaip įgalioto asmens, veiksmų ar elgesio²⁹.

Tačiau trečiasis konfidencialumo supratimas linkęs kuo labiau susiaurinti advokato profesinės paslapties taikymo sritį. Pavyzdžiui, daugumos JAV valstijų advokatų etikos kodeksai, parengti pagal Profesinės etikos pavyzdines taisykles, numato siauresnę advokato profesinės paslapties apsaugą. Pavyzdžiui, advokatai privalo pranešti apie visus konkrečius nusikaltimus, ne tik tuos, kurie gali sukelti mirtį ar kitų sunkių padarinių, bet ir apie bet kokius nusikalstamus ketinimus, planus ar net įtarimus dėl nusikaltimo padarymo, apie kuriuos advokatas žino³⁰.

Mūsų nuomone, palyginus šiuos tris požiūrius, galima daryti išvadą, kad konfidencialumo principas neturi būti svaresnis už viešąjį interesą, bet tik tada, kai klausimas susijęs su nusikalstamos veikos prevencija ar atskleidimu ir nėra tiesiogiai susijęs su advokato konkretaus kliento gynyba. Nagrinėjamos problemos kontekste nėra nei pagrindo, nei teisingo būdo skirstyti nusikalstamas veikas pagal

²⁶ Krimināllikums. Latvijas Republikas likums. Pieņemts: 17.06.1998. Stājas spēkā: 01.04.1999. *Latvijas Vēstnesis*, 199/200, 08.07.1998.; *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs*, 15, 04.08.1998 [interaktyvus]. <https://likumi.lv/ta/id/88966-kriminallikums>

²⁷ Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums. Latvijas Republikas likums. Pieņemts: 17.07.2008. Stājas spēkā: 13.08.2008. *Latvijas Vēstnesis*, 116, 30.07.2008.; *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs*, 16, 28.08.2008 [interaktyvus]. <https://likumi.lv/ta/id/178987-noziedzīgi-iegutu-līdzekļu-legalizācijas-un-terorisma-un-proliferācijas-finansēšanas-novēršanas-likums>

²⁸ NESTEROVA, Irēna (2009). Advokāta profesionālais noslēpums un pienākums ziņot par likumpārkāpumu. *Jurista Vārds*, nr. 1 (544) [interaktyvus]. <http://www.juristavards.lv/doc/185566-advokata-profesionalais-noslepums-un-pienakums-zinot-par-likumparkapumu/>

²⁹ *Advokātu ētikas problēmas* (2003). Latvijas zvērīnātu advokātu padome. Rīga: Tiesu namu aģentūra, p. 24.

³⁰ NESTEROVA, Irēna (2009). Advokāta profesionālais noslēpums un pienākums ziņot par likumpārkāpumu. *Jurista Vārds*, nr. 1(544) [interaktyvus]. <http://www.juristavards.lv/doc/185566-advokata-profesionalais-noslepums-un-pienakums-zinot-par-likumparkapumu/>

sunkumo laipsnį, nes toks reglamentavimas neatitiktų teisinės valstybės principo; aptariama advokato pareiga atskleisti gautą informaciją turėtų galioti kiekvienai nusikalstamai veikai. Tai patvirtina ir akademinės publikacijos, kuriose nurodoma, kad advokato pareiga pranešti apie nusikaltimus turėtų būti išplėsta už Latvijos Respublikos baudžiamojo įstatymo 315 straipsnio, kuriame numatyta atsakomybė už nepranešimą apie sunkų ar ypač sunkų nusikaltimą, ribų. Kadangi advokato veikla taip pat skirta teisingumui įtvirtinti ir teisei valstybei stiprinti, advokatas privalo pranešti ir apie rengiamus mažiau sunkius nusikaltimus ir net baudžiamuosius nusižengimus.

Įsigaliojus Pinigų plovimo, terorizmo finansavimo ir masinio naikinimo ginklų platinimo prevencijos įstatymui, advokatų profesinė paslaptis yra vis labiau ribojama. Pinigų plovimo prevencijos reikalavimai, įskaitant advokatų pareigą informuoti teisėsaugos institucijas ir bendradarbiauti su jomis, nustatomi ne tiek siekiant apsaugoti pačios nusikalstamos veikos keliamus ekonominius interesus, kiek apsaugoti jurisdikcijos interesus, t. y. nusikalstamų veikų atskleidimo ir nubaudymo interesus³¹.

Šiuo atžvilgiu reikėtų atkreipti dėmesį, kad, priešingai nei bendrasis konfidencialios informacijos atskleidimo principas, kuris numato, kad advokatas gali būti įpareigotas pranešti tik apie būsimą įtariamą neteisėtą kliento veiklą, Pinigų plovimo, terorizmo finansavimo ir masinio naikinimo ginklų platinimo prevencijos įstatymas ir Direktyva (ES) 2015/849 dėl finansų sistemos naudojimo pinigų plovimui ar teroristų finansavimui prevencijos, kuria iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 2015/849 ir panaikinama Europos Parlamento direktyva 2005/60/EB ir Tarybos ir Komisijos direktyva 2006/70/E, taip pat numato pareigą pranešti apie ankstesnę veiklą. Kartu su konfidencialumo svarba pasitikėjimas ir asmeninis sąžiningumas formuoja advokato gebėjimą prisiimti atsakomybę ir vesti bylą, gebėjimą vengti įkyrumo, neaukštinti savęs ir kurti pasitikėjimu grįstus santykius bei bendradarbiauti su kolegomis kliento naudai³². Advokatas privalo susilaikyti nuo bet kokių veiksmų, kurie galėtų kelti abejonių dėl jo orumo ir nešališkumo³³.

Konfidencialumo principas, kaip minėta pirmiau, apima advokato profesinę paslaptį. Konfidencialumas užtikrina, kad informacija bus atskleista arba patikėta tik tiems, kurie tam įgalioti. Konfidencialumas, arba informacijos, gautos iš kliento teikiant teisinę pagalbą, neatskleidimas, yra nepriklausomumo ir pasitikėjimo principų esmė.

Advokatams reikalingas klientų pasitikėjimas, o klientai turi galėti pasitikėti savo advokatais. Norint užtikrinti gerą gynybą, labai svarbu, kad klientams nereikėtų jaudintis dėl jokios informacijos atskleidimo rizikos, kuri gali kilti konsultuojantis su advokatu. Būtų pražūtinga, jei advokatas turėtų įspėti savo klientą, kad konfidencialios informacijos pateikimas gali pakenkti jo pozicijai. Konfidencialumas nuo senų laikų pripažįstamas teisinės profesijos pagrindu. Tai reiškia, kad advokatai turi teisę išlaikyti savo klientų informacijos konfidencialumą. Todėl jie gali pasinaudoti „profesine paslaptimi“, kai yra šaukiami į teismą arba apklausiami; ir kad bylos, dokumentai ir kita medžiaga, kurią advokatai laiko savo klientų vardu, yra saugoma nuo kratos ir arešto tiek priešingos šalies civiliniame procese, tiek valstybės institucijų kitose teisės srityse³⁴.

Advokato ir kliento konfidencialumo principas taikomas ir advokato šeimos nariams, o tai reiškia, kad informacija apie klientą negali būti atskleista advokato giminaičiams. Gali būti situacijų, kai konfidencialumo principas draudžia prašyti informacijos ne tik apie advokato suteiktos teisinės pagalbos

³¹ Ten pat.

³² *Advokātu ētikas problēmas* (2003). Latvijas zvērinātu advokātu padome. Rīga: Tiesu namu aģentūra, p. 25.

³³ Latvijas Zvērinātu advokātu Disciplinārlietas komisijas 2010. gada 9. jūnija lēmums lietā Nr. 02/2010. Materiāls publicēts Latvijas Zvērinātu advokātu mājas lapas slēgtā sadaļā „Advokātiem”.

³⁴ Advokāta loma un pienākumi pārejas laika sabiedrībā (1998). Eiropas Padomes, Eiropas Savienības advokatūru asociāciju rīkotās sanāksmes Budapeštā 1997. gada 9.-11. decembrī materiāli. Latvijas Zvērinātu advokātu padome, Rīga, 1998, p. 25.

turinī, bet ir apie konkrēciūs asmenis, kuriems ji buvo suteikta. Šis draudimas taip pat taikomas valstybės institucijoms, kurios privalo gerbti advokato nepriklausomumą³⁵.

Konfidencialumo principas taip pat reiškia valstybės pareigą garantuoti advokato teisę išlaikyti pasitikėjimo pagrindų saugomos informacijos konfidencialumą. Konkrečiai, advokatas negali būti įpareigotas atskleisti informacijos apie teisinės pagalbos teikimo faktą ar turinį. Ši pareiga yra susijusi su asmens konstitucine teise į teisingą teisimą ir teisinę pagalbą. Kad asmuo gautų kvalifikuotą pagalbą, būtina užtikrinti jo pasitikėjimą profesija; priešingu atveju teisinė pagalba liks tik deklaratyvi³⁶.

Klientai turi teisę susitikti su savo advokatu be apribojimų ar kliūčių, o įstatymas konkrečiai nurodo, kad sulaikytiesiems, suimtiesiems, kaliniams ir nuteistiesiems turi būti suteikta galimybė, laikas ir priemonės susitikti privačiai arba susisiekti su advokatu dėl teisinės pagalbos. Tačiau pareiga teikti visapusišką teisinę pagalbą gali būti įvykdyta tik laikantis visiško konfidencialumo; todėl turi būti sudarytos sąlygos užtikrinti advokato ir kliento reikalavimų konfidencialumą. Šis reikalavimas, kuris taip pat apibūdina veiksmingos teisinės pagalbos prieinamumą, atspindi Latvijos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo 86 straipsnyje³⁷, kuriame nustatyta, kad tokie susitikimai gali vykti prižiūrint įgaliotam pareigūnui, tačiau negirdimumo zonoje³⁸.

Galima daryti išvadą, kad advokato ir kliento santykių konfidencialumas ir advokato profesinė paslaptis yra saugomi įstatymų, siekiant užtikrinti asmens teisę į teismą ir teisingą bylos nagrinėjimą. Kad advokato teikiama teisinė pagalba būtų veiksminga ir užtikrintų kliento teisių bei teisėtų interesų apsaugą teisingame teisme, advokatas privalo garantuoti konfidencialumą kliento reikaluose. Jei klientui nebūtų garantuotas jam pateiktos informacijos konfidencialumas ir asmuo suprastų, kad jam pateikta paslaptis gali sukelti baudžiamųjų padarinių, asmens teisė į advokatą ir teisingą bylos nagrinėjimą apskritai negalėtų būti įgyvendinta, vadinasi, advokatas negalėtų atlikti savo profesinių pareigų. Todėl svarbu, kad advokatas galėtų garantuoti klientui, jog jo atskleista informacija išliks konfidenciali ir jokiais aplinkybėmis nebus panaudota prieš jį. Tačiau taip pat reikėtų atsižvelgti į tai, kad nusikaltamumo ir ypač pinigų plovimo augimas lemia, kad advokatai yra priversti, neviršijant pagrįstų ribų, bent jau tam tikrais atvejais atsisakyti konfidencialumo privilegijos.

Nieko nėra svarbiau palaikant advokato ir kliento santykius nei konfidencialumo išsaugojimas, nes būtent ši „šventa pareiga“ skiria teisinę profesiją nuo kitų. Konfidencialumo pareigos ignoravimas ar paniekinimas sukels neigiamą visuomenės reakciją, paveikdamas tiek visuomenės pasitikėjimą teisine profesija, tiek jos supratimą apie efektyvų teisingumo sistemos veikimą apskritai³⁹. Tačiau taip pat akivaizdu, kad konfidencialumas nesuteikia advokatui teisės slėpti savo dalyvavimo nusi-
kalstamoje veikoje ar būti „saugia prieglauda“ jam perduotai inkriminuojamai medžiagai vien tam, kad būtų nuslėpta nuo baudžiamojo persekiojimo⁴⁰. Pagal Latvijos Respublikos advokatūros įstatymo

³⁵ Pārskats par Satversmes tiesas darbu 2015.gadā. *Jurista Vārds*, 2016.gada 8.marts, 10(913).

³⁶ Latvijas Zvērinātu advokātu padomes 2013.gada 27.marta vēstule Nr. 1-31-1024 „Par zvērinātu advokātu ētiku“. Nepublicēts materiāls.

³⁷ Kriminālprocesa likums. Latvijas Republikas likums. Pieņemts: 21.04.2005. Stājas spēkā: 01.10.2005. Publicēts: Latvijas Vēstnesis, 74, 11.05.2005.; *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs*, 11, 09.06.2005 [interaktyvus]. <https://likumi.lv/ta/id/107820-kriminalprocesa-likums>

³⁸ NIEDRE, Aivars (2009). *Latvijas Zvērinātu advokātu padome, Latvijas Republikas advokatūras darbības organizācijas un pamatprincipi, Tiesību akti par advokatūras darbības organizāciju un advokātu darbību*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, p. 14.

³⁹ FREIMANE, Natālija (2006). Advokāta mobilitāte un interešu konflikta problēma. *Jurista Vārds*, 2006.gada 19.septembris, Nr. 37 (440).

⁴⁰ Advokāta loma un pienākumi pārejas laika sabiedrībā (1998). Eiropas Padomes, Eiropas Savienības advokatūru asociāciju rīkotās sanāksmes Budapeštā 1997. gada 9.-11. decembrī materiāli. Latvijas Zvērinātu advokātu padome. Rīga, 1998, p. 26.

6 straipsnio ketvirtąją dalį, teisinės pagalbos teikimas nelaikomas neteisėta gynėjo ar advokato veikla kliento interesais, teisinės pagalbos teikimu bet kokia forma ar veikla, padedančia klientui padaryti neteisėtą veiką. Gynėjas, veikiantis neteisėtai kliento interesais, gali būti patrauktas atsakomybėn už bendrininkavimą konkrečioje nusikalstamoje veikoje. Konfidencialumo principas yra ne advokato, o kliento privilegija ir jokių būdu neapsaugo advokato nuo neteisėto elgesio. Kitas svarbus aspektas šiuo atžvilgiu yra tai, kad paties advokato dalyvavimas nusikalstamoje veikoje negali būti panaudotas prieš advokato klientą. Tais atvejais, kai procesinis veiksmas, pavyzdžiui, poėmis ar krata, naudojamas advokato neteisėtai veiklai atskleisti, rezultatas neturi pažeisti advokato kliento teisės į konfidencialumą. Taigi įmanoma, kad įrodymai, gauti atlikus tokį poėmį, galėtų būti panaudoti prieš advokatą, bet ne prieš jo klientą⁴¹.

Pažymėtina, kad konfidencialumas ir profesinės paslapties garantijos yra ne tik advokato pareiga, bet ir kliento privilegija⁴². Konfidencialumo principas yra glaudžiai susijęs su pagrindinėmis asmens teisėmis – teise į teisinę pagalbą ir teise į teisingą teismą – ir garantuoja jų laikymąsi. Europos Žmogaus Teisių Teismas byloje *Niemetz prieš Vokietiją* nurodė, kad advokato profesinės paslapties apribojimas gali turėti įtakos vėlesniems teismo procesams ir atitinkamai teisėms, garantuojamoms Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnyje⁴³. Advokato imunitetas yra būtent ta priemonė, kuria ši profesija pasiekia savo tikslą. Advokatui, kad jis galėtų vykdyti savo pareigas ir teises, būtina suteikti galimybę jas vykdyti.

Aptariant advokato ir kliento imuniteto ribas, šio straipsnio autorių nuomone, atkreiptinas dėmesys į Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimą byloje *Klaus Müller prieš Vokietiją* (pareiškimas Nr. 24173/18), kuriame taip pat buvo nagrinėjamas advokato ir kliento imuniteto klausimas.

Būtent, pareiškėjas, prisiekusysis advokatas, nuo 1996 iki 2014 m. teikė teisinę pagalbą keturioms komercinėms organizacijoms, susijusioms su įvairiais sandoriais, kuriuose dalyvavo šios organizacijos. 2017 m. šių komercinių organizacijų pareigūnams buvo iškeltos baudžiamosios bylos dėl nusikalstamos veiklos, įskaitant ir sukčiavimą.

Apeliacinis teismas iškviatė pareiškėją liudytoju duoti parodymus apie komercinių organizacijų sandorius. Komercinių organizacijų vadovai sutarė, kad pareiškėjas duos parodymus ir neturės advokato imuniteto. Tačiau teismo posėdyje, remdamasis Baudžiamojo proceso kodekso numatyta teise atsisakyti duoti parodymus, jei informacija buvo gauta vykdant profesines pareigas, pareiškėjas atsisakė duoti parodymus. Pareiškėjas manė, kad taip pat būtinas komercinių organizacijų buvusių vadovų, kurie ėjo pareigas tuo metu, kai pareiškėjas teikė teisinę pagalbą, sutikimas. Tačiau teismas nesutiko su pareiškėjo pozicija ir nusprendė, kad pakanka organizacijų dabartinių vadovų sutikimo, ir paskyrė pareiškėjui administracinę bausmę už nepagrįstą atsisakymą duoti parodymus.

Pasinaudojęs visomis apeliacijos galimybėmis (įskaitant konstitucinio skundo pateikimą) ir manydamas, kad buvo pažeista jo teisė į privatų ir šeimos gyvenimą, numatyta Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnyje, pareiškėjas kreipėsi į Europos Žmogaus Teisių Teismą. Skunde teigiama, kad pažeidimas pasireiškė tuo, jog skirta administracinė bausmė, kuri už atsisakymą duoti parodymus gali apimti ir laisvės atėmimą, pažeidžia pareiškėjo teisę į privataus gyvenimo ir susirašinėjimo gerbimą, numatytą Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių

⁴¹ Ten pat.

⁴² NESTEROVA, Irēna (2009). Advokāta profesionālais noslēpums un pienākums ziņot par likumpārkāpumu. *Jurista Vārds*, nr. 1(544) [interaktyvus]. <http://www.juristavards.lv/doc/185566-advokata-profesionlais-noslepums-un-pienakums-zinot-par-likumparkapumu/>

⁴³ *Niemetz v. Germany*. The European Court of Human Rights. Judgment of 16 December 1992. Application no. 13710/88 [interaktyvus]. [https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22itemid%22:\[%22001-57887%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/rus#{%22itemid%22:[%22001-57887%22]})

apsaugos konvencijos 8 straipsnyje. Be to, toks sprendimas skirti administracinę bausmę prieštarauja nustatytai teisei atsisakyti duoti parodymus, jei informacija buvo gauta atliekant profesines pareigas. Taip pat teigiama, kad šiuo atveju nesvarbu, kad pareiškėjas (jo kontora) sudarė teisinės pagalbos teikimo sutartį su tik su komercinėmis organizacijomis kaip juridiniais asmenimis, nors įprasta, kad pasitikėjimu pagrįsti santykiai užmezgami tik su fiziniais asmenimis. Šiuo konkrečiu atveju pareiškėjas buvo faktiškai priverstas duoti parodymus baudžiamajame procese apie faktus, kurie jam tapo žinomi teikiant teisinę pagalbą. Pareiškėjas taip pat atkreipė dėmesį, kad Vokietijos teismų praktikoje yra įvairių sprendimų klausimu, ar, pasikeitus komercinių organizacijų direktoriams, reikalingas ankstesnių direktorių sutikimas duoti parodymus, taip atleidžiant advokatą nuo pareigos laikytis konfidencialumo.

Europos Žmogaus Teisių Teismas šioje konkrečioje byloje nenustatė minėtos konvencijos 8 straipsnio pažeidimo. Teismas padarė išvadą, kad pareiškėjas turėjo pakankamą pagrindą manyti, jog nacionaliniai teismai laikė pakankamu gauti komercinės organizacijų dabartinės vadovybės sutikimą, kad advokatas duotų parodymus apie suteiktą teisinę pagalbą. Iš tiesų, Europos Žmogaus Teisių Teismas pripažino, kad informacija, gauta atliekant profesines pareigas, yra saugoma. Jei pagal nacionalinę teisę pakanka dabartinės komercinių organizacijų vadovybės sutikimo atskleisti šią informaciją, advokatas nebenturi teisės atsisakyti duoti parodymus apie suteiktos teisinės pagalbos turinį⁴⁴.

Europos teisininkų draugijos tarybos atstovai išreiškė susirūpinimą dėl reikšmingo konfidencialumo pablogėjimo, nes daugėja įstatymo išimčių, susijusių su pagrindine advokato pareiga saugoti savo klientų paslaptis ir neatskleisti bei neviešinti jiems patiktų dokumentų ar informacijos turinio. Advokatų kolegijų atstovai mano, kad visi Europos teisininkai ir advokatų kolegijų nariai turi būti budrūs ir užtikrinti, kad institucijos, kurioms įstatymai suteikia įgaliojimus, jų nepiktnaudžiautų ir neplėstų⁴⁵. Ši tendencija Latvijoje trunka iki šiol⁴⁶.

3. Drausminė atsakomybė už profesinės paslapties atskleidimą

Etiniai advokatų veiklos aspektai ir drausminės atsakomybės rūšys yra glaudžiai susijusios, atsižvelgiant į šios teisinės profesijos specifiką. Šis ryšys pasireiškia ir tuo, kad drausminė atsakomybė gali būti taikoma prisiekusiesiems advokatams už profesinės etikos standartų pažeidimą⁴⁷. Pagal Latvijos Respublikos advokatūros įstatymo 71 straipsnio 1 dalį, prisiekusiesiems advokatams gali būti taikoma drausminė atsakomybė už įstatymų ir kitų teisės aktų, Latvijos prisiekusiųjų advokatų kolegijos įstatų pažeidimus, taip pat už prisiekusiųjų advokatų veiklą reglamentuojančių nurodymų ir prisiekusiųjų advokatų profesinės etikos standartų pažeidimus⁴⁸. Šiais atvejais Latvijos prisiekusiųjų advokatų taryba gali pradėti drausminę bylą teismo ar prokuroro siūlymu, taip pat remdamasi asmenų skundais arba

⁴⁴ *Klaus Müller v. Germany*. The European Court of Human Rights. Judgment of 19 November 2020. Application no. 24173/18 [interaktyvus]. <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=003-6858810-9192169&filename=Judgments%20and%20decisions%20of%2019.11.2020.pdf>

⁴⁵ Advokāta loma un pienākumi pārejas laika sabiedrībā (1998). Eiropas Padomes, Eiropas Savienības advokatūru asociāciju rīkotās sanāksmes Budapeštā 1997. gada 9.-11. decembrī materiāli. Latvijas Zvērinātu advokātu padome. Rīga, 1998, p. 14.

⁴⁶ KRASTIŅA, Ilze (2010). Ētiska neatkarība – mūsu zelts. Biedrība „Latvietis“, p. 28.

⁴⁷ LIEPA, Lauris (2017). Advokātu disciplinārā atbildība: teorētiskie aspekti. *Jurista Vārds*, 18. aprīlis, Nr. 17 (971) [interaktyvus]. <http://www.juristavards.lv/doc/270517-badvokatu-disciplinarab-atbildiba-teoretiskie-aspekti/>

⁴⁸ Latvijas Republikas advokatūras likums. Latvijas Republikas likums. Pieņemts: 27.04.1993. Stājas spēkā: 21.05.1993. *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs*, 28, 19.08.1993.; Diena, 99, 21.05.1993 [interaktyvus]. <https://likumi.lv/ta/id/59283-latvijas-republikas-advokaturas-likums>

savo iniciatyva. Pagal Advokatūros įstatymo 38¹ straipsnį, Advokatų taryba perduoda bylos medžiagą nagrinėti Drausmės komisijai.

Teismų praktikoje pripažįstama, kad ne tik asmeninės, bet ir profesinės etikos kontekste yra svarbi asmens vertybių sistema. Šiuo atveju svarbus prisiekusiojo advokato supratimas apie advokato teises ir pareigas siaurąja prasme, taip pat šios profesijos vaidmenį platesniame teisinės valstybės veikimo kontekste. Veiksmai, vertinami etikos standartų požiūriu, išsamiausiai atskleidžia asmens esminį šių klausimų supratimą. Todėl, kaip teisingai savo kasaciniame skunde pažymėjo Drausmės komisija, faktinių padarinių, kuriuos sukėlė advokato neetiškas elgesys, nustatymas nėra būtinas tam, kad būtų pripažintas etikos standartų pažeidimas. Neetiškas elgesys, rodantis prisiekusiojo advokato profesijos vertybių nesupratimą, pats savaime yra pažeidimas. Svarstant baudmės skyrimą, turi būti įvertinti veikos padariniai. Drausmės komisija turi teisę įvertinti advokato etikos standartų pažeidimą ir skirti sankciją⁴⁹.

Už konfidencialumo ir profesinės paslapties įsipareigojimų nesilaikymą taip pat gali būti skiriamos drausminės nuobaudos.

Kalbant apie prisiekusiųjų advokatų atsakomybę, reikėtų atkreipti dėmesį, kad Advokatūros įstatyme numatyta, jog advokatai už savo veiklą atsako drausmine ir finansine tvarka pagal šio įstatymo 70 straipsnį. Finansinė atsakomybė gali būti taikoma klausimais, susijusiais su tinkamu sutartinių įsipareigojimų vykdymu ir paslaugų kokybe. Advokatai yra atsakingi savo klientams už tai, kas išdėstyta pirmiau, taip pat yra atsakingi už savo veiksmų (neteisetų veiksmų) padarinių klientui ar trečiajam asmeniui prevenciją. Drausminė atsakomybė yra priemonė užkirsti kelią profesinėms klaidoms. Drausminė atsakomybė gali būti taikoma lygiagrečiai ir papildomai prie kliento civilinio ieškinio prieš advokatą ar baudžiamosios bylos prieš advokatą, arba ji gali būti šių procesų katalizatorius. Tačiau pagrindinis drausminės atsakomybės tikslas yra tarnauti viešajam interesui – užkirsti kelią neetiškam advokatų elgesiui. Drausminė procedūra laikoma būtina profesinės etikos reikalavimų laikymosi sąlyga⁵⁰.

Galimos Drausmės komisijos taikomos drausminės nuobaudos yra išsamiai išvardytos Advokatūros įstatymo pirmosios dalies 73 straipsnyje, pagal kurį Drausmės komisija turi teisę taikyti tokias drausmines nuobaudas: 1) pareikšti pastabą; 2) skirti papeikimą; 3) nustatyti kitą veiklos vietą arba uždrausti veiklą tam tikroje vietoje iki trejų metų; 4) uždrausti vykdyti advokato įgaliojimus ne ilgiau kaip vienerius metus; 5) būti pašalintam iš prisiekusiųjų advokatų.

Galima daryti išvadą, jei advokatas nesilaiko savo pareigos laikytis profesinio konfidencialumo, jam gali būti pradėta drausminė procedūra, o nustačius profesinio konfidencialumo pažeidimą, gali būti skiriamos nuobaudos. Griežčiausia nuobauda už tai taip pat gali būti pašalinimas iš advokatūros. Ši nuobauda yra unikali ne tik savo prasme, bet ir savo procedūra. Tokios nuobaudos taikymo, kaip minėta pirmiau, ir vėlesnio pašalinimo iš advokatūros tvarka nustatyta Advokatūros įstatymo 73 straipsnyje. Pagal šio straipsnio pirmosios dalies 5 punktą ir antrąją dalį numatytas dviejų advokatūros institucijų dalyvavimas. Būtent, sprendimą skirti nuobaudą priima Drausmės komisija, tačiau galutinį sprendimą dėl pašalinimo iš advokatūros priima Prisiekusių advokatų taryba. Sprendimas pašalinti iš advokatūros priimamas remiantis Drausmės komisijos sprendimu. Jo priėmimas nevyksta apeliacine tvarka, o Prisiekusiųjų advokatų taryba pati imasi tolesnių veiksmų pagal savo kompetenciją, atsižvelgdama į Drausmės komisijos sprendimą. Tai, kad sprendimą dėl diskvalifikavimo priima Latvijos prisiekusiųjų advokatų taryba, išplaukia iš Advokatūros įstatymo, pagal kurį, Taryba, kaip Latvijos prisiekusiųjų advokatų kolegijos (išvestinio viešosios teisės juridinio asmens) organas, turi kompetenciją priimti

⁴⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2016.gada 25.oktobra spriedums lieta Nr. A420341114, SKA-1168/2016 [interaktyvus]. <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/5611>

⁵⁰ LIEPA, Lauris (2017). Advokātu disciplinārā atbildība: teorētiskie aspekti. *Jurista Vārds*, 18. aprīlis, Nr. 17 (971) [interaktyvus]. <http://www.juristavards.lv/doc/270517-badvokatu-disciplinarab-atbildiba-teoretiskie-aspekti/>

sprendimus dēļ advokato statuso suteikimo, panaikinimo ar sustābdymo. Būtent, kāp numatyta Advokatūros īstatymo 34 straipsnio 1 punkte, Taryba sprendžia dēļ priēmimo ir įtraukimo į advokatų sąrašą, taip pat dēļ diskvalifikavimo, sustābdymo ar pašalinimo iš prisiekusiųjų advokatų gretų, taip pat dēļ atskirų prisiekusiųjų advokatų nušalinimo.

Pažymētina, kad minētas īstatymas nenustato, kad priimdama sprendimā dēļ prisiekusiojo advokato diskvalifikavimo dēļ jam Komisijos skirtos drausmēs nuobaudos, Taryba atsisako arba apriboja savo kontrolēs funkcijā Drausmēs komisijos sprendimo atžvilgiu – Tarybos veiksmi nēra formālūs, jai svarbus ne pats Drausmēs komisijos sprendimo buvimo fakts, o sprendimo turinys⁵¹.

Remiantis tuo, kas išdēstyta, pažymētina, kad galutinis sprendimas, sukuriantis asmeniui konkrētijs teisinijs padarinius (pašalinimā iš prisiekusiųjų advokatų gretų), yra Latvijas prisiekusiųjų advokatų tarybos sprendimas, kurį asmuo gali apskūsti teismui Administracinio proceso īstatymo nustatyta tvarka. Nagrinēdamas tokias bylas, teismas vertina ne tik Latvijas prisiekusiųjų advokatų tarybos sprendimo turinį, bet ir Drausmēs komisijos sprendimā, taip pat institūcijas atliktus procesinijs veiksmus. Vadinasi, visi administracinio proceso veiksmi, kurie baigiasi asmens pašalinimu iš prisiekusiųjų advokatų gretų, perduodami administracinio teismo kontrolei pagal Administracinio proceso īstatymo 103 straipsnį. Šiuo atveju teismas atlieka išsamų bylos nagrinėjimā, užtikrindamas pareiškējo teisē į teisminę gynybā.

Literatūra

Teisēs aktai

- Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas (1966). *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 77-3288
- Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (1950) [interaktyvus]. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_LIT
- Kriminallikums. Latvijas Republikas likums. Pieņemts: 17.06.1998. Stājas spēkā: 01.04.1999. *Latvijas Vēstnesis*, 199/200, 08.07.1998.; *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs*, 15, 04.08.1998 [interaktyvus]. <https://likumi.lv/ta/id/88966-kriminallikums>
- Kriminalprocesa likums. Latvijas Republikas likums. Pieņemts: 21.04.2005. Stājas spēkā: 01.10.2005. Publicēts: *Latvijas Vēstnesis*, 74, 11.05.2005. *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs*, 11, 09.06.2005 [interaktyvus]. <https://likumi.lv/ta/id/107820-kriminalprocesa-likums>
- Latvijas Republikas advokatūras likums. Latvijas Republikas likums. Pieņemts: 27.04.1993. Stājas spēkā: 21.05.1993. *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs*, 28, 19.08.1993.; *Diena*, 99, 21.05.1993 [interaktyvus]. <https://likumi.lv/ta/id/59283-latvijas-republikas-advokaturas-likums>
- Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums. Latvijas Republikas likums. Pieņemts: 17.07.2008. Stājas spēkā: 13.08.2008. *Latvijas Vēstnesis*, 116, 30.07.2008.; *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs*, 16, 28.08.2008 [interaktyvus]. <https://likumi.lv/ta/id/178987-noziedzīgi-iegutu-lidzekļu-legalizācijas-un-terorisma-un-proliferācijas-finansēšanas-novēršanas-likums>

Speciāloji literatūra

- BARSHCHEVSKIY, Mikhail Yur'yevich. (1999). *Advokatskaya etika*. Moskva: Izdatel'skiy dom „FEDOROV“.
- FREIMANE, Natālija (2006-09-19). Advokāta mobilitāte un interešu konflikta problēma. *Jurista Vārds*, 37(440) [interaktyvus]. <https://juristavards.lv/zurnals/143715-advokatu-mobilitate-un-interesu-konflikta-problema/>
- GUĻĀNS, Andris (2006-07-04). Tiesnešu un advokātu profesionālā ētika, uzvedība un atbildība. *Jurista Vārds*, 26(429). [interaktyvus]. <https://m.juristavards.lv/zurnals/138961-tiesnesu-un-advokatu-etika-uzvediba-un-atbildiba/>
- KRASTIŅA, Ilze (2010). Ētiska neatkarība- mūsu zelts. Biedrība „Latvietis“.

⁵¹ Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2019.gada 24.aprīļa Rīcības sēdes lēmums lietā Nr. A420324517, SKA-993/2019 [interaktyvus]. <http://at.gov.lv/downloadlawfile/5833>

- KRASTIŅA, Ilze (2005-12-06). Par dažiem advokātu ētikas aspektiem. *Jurista Vārds*, 46(401) [interaktyvus]. <http://www.juristavards.lv/doc/122846-par-daziem-advokatu-etikas-aspektiem/>
- LIEPA, Lauris (2017-04-17). Advokātu disciplinārā atbildība: teorētiskie aspekti. *Jurista Vārds*, 17(971) [interaktyvus]. <http://www.juristavards.lv/doc/270517-badvokatu-disciplinarab-atbildiba-teoretiskie-aspekti/>
- ŅESTEROVA, Irēna (2009-01-06). Advokāta profesionālais noslēpums un pienākums ziņot par likumpārkāpumu. *Jurista Vārds*, 1(544) [interaktyvus]. <http://www.juristavards.lv/doc/185566-advokata-profesionalais-noslepums-un-pienakums-zinot-par-likumparkapumu/>
- NIEDRE, Aivars (2009). *Latvijas Zvērinātu advokātu padome, Latvijas Republikas advokatūras darbības organizācijas un pamatprincipi, Tiesību akti par advokatūras darbības organizāciju un advokātu darbību*. Rīga: Tiesu namu aģentūra.
- RAKOVA, Jeļena (2011-02-22). Advokātu ētika: honorārs un personiskā reklāma. *Jurista vārds*, 8(655) [interaktyvus]. <https://juristavards.lv/zurnals/226054-advokatu-etika-honorars-un-personiska-reklama/>
- VORONCOVS, Andrejs (2006-07-18). Kad veidojas advokāta un klienta attiecības. *Jurista Vārds*, 28(431) [interaktyvus]. <http://www.juristavards.lv/doc/139962-kad-veidojas-advokata-un-klienta-attiecibas/>

Praktinē medžiaga

- Klaus Müller v. Germany*. The European Court of Human Rights. Judgment of 19 November 2020. Application no. 24173/18 [interaktyvus]. <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf?library=ECHR&id=003-6858810-9192169&filename=Judgments%20and%20decisions%20of%2019.11.2020.pdf>
- Niemietz v. Germany*. The European Court of Human Rights. Judgment of 16 December 1992. Application no. 13710/88 [interaktyvus]. <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22itemid%22%3A%22001-57887%22%7D>
- Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2019.gada 24.aprīļa Rīcības sēdes lēmums lietā Nr. A420324517, SKA-993/2019 [interaktyvus]. <http://at.gov.lv/downloadlawfile/5833>
- Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2016.gada 25.oktobra spriedums lieta Nr. A420341114, SKA-1168/2016 [interaktyvus]. <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/5611>

Kiti šaltināji

- Advokātu ētikas problēmas. Latvijas zvērinātu advokātu padome*. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003.
- Advokāta loma un pienākumi pārejas laika sabiedrībā (1998). Eiropas Padomes, Eiropas Savienības advokatūru asociāciju rīkotās sanāksmes Budapeštā 1997. gada 9.-11. decembrī materiāli. Latvijas Zvērinātu advokātu padome, Rīga.
- Eiropas advokatūrų ir teisininkų draugijų taryba. *Eiropos pagrindinių advokato profesijos principų chartija ir Eiropos advokatų profesinės etikos kodeksas*. 2019 metų leidimas [interaktyvus]. https://www.advokatura.lt/uploads/Documents/document_245/LT_DEON_01.pdf
- Eiropos pagrindinių advokato profesijos principų chartijos komentarai* [interaktyvus]. https://www.advokatura.lt/uploads/Documents/document_245/LT_DEON_01.pdf
- Latvijas Zvērinātu advokātu padome (1998). *Advokāta loma un pienākumi pārejas laika sabiedrībā*: Eiropas Padomes, Eiropas Savienības advokatūru asociāciju rīkotās sanāksmes Budapeštā 1997. gada 9.-11. decembrī materiāli. Rīga.
- Latvijas Zvērinātu advokātu padomes 2013.gada 27.marta vēstule Nr. 1-31-1024 “Par zvērinātu advokātu ētiku.” Nepublikuota medžiaga.
- Latvijas Zvērinātu advokātu Disciplinārlietas komisijas 2010. gada 9. jūnija lēmums lietā Nr. 02/2010. Materiāls publicēts Latvijas Zvērinātu advokātu mājas lapas slēgtā sadaļā “Advokātiem”.
- Latviešu valodas vārdnīca* (2006). Autoru kolektīvs. Rīgā: Izdevniecība Avots.
- Pārskats par Satversmes tiesas darbu 2015.gadā. *Jurista Vārds*, 2016.gada 8.marts, Nr. 10 (913).
- Svešvārdu vārdnīca* (1978). Rīgā: izdevniecība Liesma.
- Svešvārdu vārdnīca* (1999). Dr.philol. J. Baldunčika redakcijā. Rīga: Apgāds Jumava.
- The Law Dictionary*. Your Free Online Legal Dictionary. Featuring Black's Law Dictionary, 2nd Ed. (1910) [interaktyvus]. <http://thelawdictionary.org/confidential/>

Tatjana I. Jurkeviča, teisės mokslų daktarė, Baltijos tarptautinės akademijos (Ryga, Latvija) Teisės fakulteto docentė. Svarbiausios mokslinių interesų kryptys: pacientų teisių apsaugos teisinio reguliavimo problematika, įrodymų vertinimas civiliniame procese.

Tatjana I. Jurkeviča is a Doctor of Legal Sciences and Associate Professor at the Faculty of Law of the International Baltic Academy (Riga, Latvia). Her scientific interests cover the legal regulation of the protection of patients' rights and the evaluation of evidence in civil proceedings.

Anatoliy A. Lytvynenko yra teisės mokslų daktaras ir Baltijos tarptautinės akademijos (Ryga, Latvija) tyrėjas ir lektorius. Jo mokslinių interesų sritys – civilinė teisė, teisės teorija, medicinos teisė, teisės istorija, bažnytinė teisė ir žmogaus teisių teisė.

Anatoliy A. Lytvynenko is a Doctor of Legal Sciences and a Researcher and Lecturer at the Baltic International Academy (Riga, Latvia). His areas of scientific interests include Civil Law, theory of Law, Medical Law, history of Law, Ecclesiastical Law, and Human Rights Law.

Prof. dr. (HP) Jevgenij Machovenko yra Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Viešosios teisės katedros profesorius, Teisės istorijos mokslo centro vadovas. Mokslinių interesų sritys – teisės istorija, teisės teorija, konstitucinė teisė.

Prof. Dr. (HP) Jevgenij Machovenko is a Professor at the Department of Public Law, Faculty of Law, Vilnius University, and head of the Legal History Research Center. His areas of scientific interests include history of Law, theory of Law, and Constitutional Law.